

Opiskelijoiden päihdeohjelma

1/2021

Sisällys

1 Opiskelijoiden päihdeohjelman tavoitteet ja tarkoitus	3
2 Päihteidenkäytön ennaltaehkäisy	3
3 Päihteiden käyttöön puuttumisen toimintaohjeet	4
3.1 Tupakointi, nuuskaaminen ja sähkötupakan käyttö	5
3.2 Alkoholi, huumeet ja muut päihteet	6
3.2.1 Päihteiden käytön tunnistaminen	7
3.2.2 Puheeksiottaminen ja hoitoonohjaus.....	7
3.2.3 Toimintaohje epäiltäessä opiskelijan huumausaineiden käyttöä	8
3.2.4 Tiedonsaantioikeus	10

Liite 1	Puheeksioton malli
Liite 2	Huomautus tupakka- ja nikotiiniuotteiden käytöstä oppilaitoksen alueella
Liite 3	Opiskelijan hoitoonohjaussopimus ja tiedonsiirtolupa
Liite 4	Toimintaohje epäiltäessä opiskelijan huumausaineiden käyttöä
Liite 5	Tiedonsiirtolomake terveydenhuollolle - opiskelija veloitettu esittämään huumaus- ainetestiä koskeva todistus

Lainsäädäntö

[Laki ammatillisesta koulutuksesta \(531/2017\)](#)

[Lukiolaki \(714/2018\)](#)

[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki \(1287/2013\)](#)

[Työturvallisuuslaki \(798/2002\)](#)

[Alkoholilaki \(1102/2017\)](#)

[Huumausainelaki \(373/2008\)](#)

[Päihdehuoltolaki \(41/1986\)](#)

[Tietosuojalaki \(2018/1050\)](#)

[Tupakkalaki \(549/2016\)](#)

1 Opiskelijoiden päihdeohjelman tavoitteet ja tarkoitus

Opiskelijoiden päihdeohjelman tavoitteena on edistää opiskelu- ja työkykyä sekä opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia, ehkäistä päihteiden käytöstä johtuvia ongelmia ja helpottaa puuttumista opiskelijan päihdeongelmaan mahdollisimman varhain. Runsas päihteiden käyttö voi heikentää opiskelukykyä ja se voi estää opintojen suorittamisen. Tavoitteena on kouluttaa hyvinvoivia ammattilaisia, joilla on hyvät valmiudet oman hyvinvointinsa ja työkykynsä ylläpitämiseen. Päihteillä tarkoitetaan tässä ohjelmassa tupakka- ja nikotiini tuotteita, alkoholia, huumeita sekä lääkkeitä tai muita päihtymistarkoituksessa käytettäviä aineita. Päihdeongelma ja päihteiden väärinkäyttö tarkoittavat tässä yhteydessä sellaista päihteiden liika- ja sekakäyttöä, joka vaikuttaa haittaavasti henkilön opiskeluun tai vaarantaa henkilön oman tai oppimisympäristön turvallisuuden.

Päihdeohjelmassa mainittujen toimenpiteiden taustalla ovat laki ammatillisesta koulutuksesta, lukiolaki, työturvallisuuslaki, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä tupakka-, huumausaine- ja rikoslaki.

Savon ammattiopisto ja Varkauden lukio ovat nikotiinittomia (Koulutuskuntayhtymän päätös 3.6.2020).

Tämä päihdeohjelma on laadittu yhteistyössä kuntien opiskeluhoillon henkilöstön kanssa. Opiskelijakunta Salkku käsittelee päihdeohjelman mukaisia toimintakäytäntöjä kokouksissaan ja osallistuu päivittämistyöhön.

Tästä Opiskelijoiden päihdeohjelmasta tiedotetaan:

- opiskelijoille ja huoltajille Wilman kautta ja huoltajien illoissa sekä nettisivuilla
- henkilöstölle (Wilman ja Intran kautta sekä henkilöstötilaisuuksissa)
- opiskeluhoitohenkilöstölle (kuraattorit, opiskeluterveydenhuolto ja psykologit)
- lakisääteisissä työryhmissä, esim. opiskeluhoillon ohjausryhmät, kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostot

Tämän suunnitelman päivittämisestä vastaa opiskeluhoillon työryhmä.

2 Päihteidenkäytön ennaltaehkäisy

Päihteiden käytön ennaltaehkäiseminen on osa oppilaitoksen hyvinvointityötä. Ehkäisevän

päihdetyön tarkoituksena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tukemalla päihteettömiä elintapoja. Tavoitteena on vähentää päihteiden käyttöä sekä niiden aiheuttamia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön avulla vaikutetaan asenteisiin, päihdetietoisuuteen, päihteiden käyttöön, päihteisiin liittyviin oikeudellisiin kysymyksiin sekä päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja riskitekijöihin.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on lisätä opiskelijoiden osallisuutta ja osallistavien menetelmien käyttöä oppilaitoksessa. Osallistavien ja toiminnallisten menetelmien avulla opiskelijat voivat vaikuttaa aktiivisesti päihteiden käytön vastaiseen toimintaan. Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua opiskelijakunta- ja tutortoimintaan sekä oppilaitoksessa järjestettäviin tapahtumiin, kuten Hyvinvointivirtaa-viikkoon. Yhteistyöverkostot, esim. Pohjois-Savon Syöpäyhdistys ja kuntien ehkäisevä päihdetyö, järjestävät toimipisteissä päihteettömyyttä tukevia tapahtumia ja tapaamisia. Ammattiin opiskelevia opiskelijoita ohjataan suorittamaan Ammattiosaajan työkykypassi, joka osaltaan tukee päihteettömyyttä työkyvyn näkökulmasta.

Tietoa opiskelijoiden päihteiden käytöstä saadaan valtakunnallisesti toteutettavalla kouluterveyskyselyllä. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi ja sen tuloksia käsitellään oppilaitoksessa yksiköittäin opiskelijoiden ja henkilöstön kanssa. Kyselyn tuloksista tiedotetaan myös huoltajille. Tuloksia käsitellään opiskeluhuollon ohjausryhmässä, opiskeluhuollon työryhmässä sekä yksiköiden hyvinvointiryhmissä yhdessä kuntien opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.

3 Päihteiden käyttöön puuttumisen toimintaohjeet

Tupakkalain (594/2016, 74§) mukaan tupakointi, nuuskan käyttö tai sähkötupakan käyttö on kielletty oppilaitoksen sisä- ja ulkotiloissa, opiskelija-asuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla. Oppilaitoksen alueella on jokaisen henkilökuntaan kuuluvan aina puututtava tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöön.

Savon koulutuskuntayhtymän järjestyssääntöjen mukaan alkoholin, huumeiden ja niihin rinnastettavien päihteiden vaikutuksen alaisena esiintyminen oppilaitoksen alueilla, työelämässä opimisen aikana sekä oppilaitoksen opiskelijoilleen järjestämissä tilaisuuksissa ja opintomatkoilla on kielletty. Jokainen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva on velvollinen puuttumaan huumausaineensa järjestyssääntöjen vastaiseen toimintaan sekä tarvittaessa ilmoittamaan siitä esimiehelleen. Jos opiskelija on vaaraksi itselleen tai muille, on syytä kutsua poliisi soittamalla numeroon 112.

3.1 Tupakointi, nuuskaaminen ja sähkötupakan käyttö

Tässä opiskelijoiden päihdeohjelmassa tupakka- ja nikotiinituotteilla tarkoitetaan Savon koulutuskuntayhtymän järjestyssäännöissä mainittuja tupakkaa, nuuskaa ja sähkötupakkaa.

Nikotiinittomuus koskee myös työelämässä oppimista ja oppilaitoksen opiskelijoilleen järjestämiä tilaisuuksia ja matkoja. Tupakointiin, muiden tupakkatuotteiden tai niiden kaltaisten tuotteiden käyttöön liittyviä välineitä ei saa pitää esillä koulun tiloissa eikä alueella.

Nikotiiniton oppilaitos tarkoittaa paitsi opiskeluympäristön nikotiinittomuutta, myös nikotiinittomuuden edistämistä. Nikotiinittomuuden edistämiseen kuuluu myös tupakoinnin, nuuskaamisen tai niiden kaltaisten tuotteiden aloittamisen ehkäisy ja tupakoinnin, nuuskaamisen tai niiden kaltaisten tuotteiden käytön lopettamisen tukeminen.

Nikotiiniton Sakky näkyy oppilaitosten kotisivuilla, Intrassa sekä aloittavien opiskelijoiden perehdytyksessä. Nikotiinittomuudesta viestitään sosiaalisessa mediassa, info-tauluissa sekä erilaisilla julisteilla ja tarroilla. Oppilaitosten henkilökunta on perehdytetty nikotiinittomuutta tukeviin toimintakäytäntöihin, joita ylläpidetään ja päivitetään yksiköiden hyvinvointiryhmien ja työhyvinvointiorganisaation kautta. Oppilaitoksissa järjestetään vuosittain paikallisten järjestöjen kanssa yhteisöllisyyttä vahvistavia kampanjoita ja tapahtumia, joilla osaltaan tuetaan myös nikotiinittomuutta.

Henkilöstölle on tehty Intraan tukimateriaali, jossa on kuvattu tarpeelliset asiat nikotiinittomuuden käsittelyyn opiskelijoiden, eri henkilöstöryhmien ja sidosryhmien kanssa. Henkilöstön ja opiskeluhuollon käytössä on tupakka- ja nikotiinittomuuden puheeksiottolomake (liite 1), jota voi käyttää opiskelijoita ohjattaessa.

Vähimmäispuuttumisen toimintaohje

- Kerrotaan opiskelijalle, että oppilaitos on nikotiiniton. Nikotiinittomuus tarkoittaa, että tupakointi, nuuskan tai sähkötupakan käyttö on kielletty kokonaan oppilaitoksen sisätiloissa, ulkoalueilla ja opiskelija-asuntoloissa. Tupakointiin tai muiden nikotiinituotteiden käyttöön liittyviä välineitä ei saa pitää esillä koulun tiloissa eikä alueella. Lisäksi nikotiinittomuus koskee työelämässä oppimista, oppilaitoksen opiskelijoilleen järjestämiä tilaisuuksia ja matkoja.
- Tiedotetaan, mitä muuta tekemistä on yksikössä opiskelijalle tarjolla tauoilla ja vapaa-aikoina

- Kerrotaan opiskelijalle, että tukea tupakkatuotteiden käytön lopettamiseen saa tarvittaessa terveydenhoitajalta

Toimintaohje järjestyssääntöjen rikkomisesta tupakka- ja nikotiinituotteiden suhteen

- Henkilö, joka huomaa opiskelijan rikkovan järjestyssääntöä, ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa, toteaa opiskelijan henkilöllisyyden ja kertoo, että ilmoittaa asiasta tutoropettajalle. Huomautus kirjataan Wilmasta löytyvällä ”Huomautus tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä” –lomakkeella (liite 2). Huomauttaja toimittaa lomakkeen tutoropettajalle sähköpostitse. Jos opiskelija rikkoo järjestyssääntöä toistuvasti, tutoropettaja ottaa asian puheeksi opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa. Opettajalla ja rehtorilla on oikeus ottaa tuotteet **alaikäiseltä** haltuun työpäivän ajaksi ja luovuttaa ne työpäivän jälkeen ainoastaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Jos järjestyssääntöjen rikkominen jatkuu, tutoropettaja etenee kurinpitomenettelyn mukaan.

Tupakka- ja nikotiinituotteita ei saa myydä tai luovuttaa alle 18-vuotiaille

- Jos joku myy tai välittää oppilaitoksessa tai sen läheisyydessä tupakka- ja nikotiinituotteita alaikäiselle henkilölle, voidaan asia ilmoittaa poliisille. Ilmoituksen tekee rehtori. Jos tupakka- ja nikotiinituotteita käyttävä henkilö ei ole oppilaitoksen opiskelija, vaan asiakkaamme tai muu ulkopuolinen henkilö, hänelle kerrotaan, että tupakointi, nuuskaaminen tai sähkötupakointi on kielletty ja pyydetään häntä lopettamaan tuotteen käyttö, tai poistumaan oppilaitoksen alueelta.

3.2 Alkoholi, huumeet ja muut päihteet

Päihdeongelmien varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen ehkäisee vakavampien ongelmien syntymistä tai helpottaa jo alkavista ongelmista selviytymistä silloin, kun päihteen käyttäjällä itsellään on vielä hyvin voimavaroja muuttaa käyttötapaansa. Opiskeluterveydenhuollossa päihteen käyttöä kartoitetaan ja se otetaan puheeksi terveys-, kutsunta- ja ajokorttitarkastuksissa sekä koulukuntoisuusarvioissa (esim. sairastuvastanotto). Tukena käytetään terveyskyselyiden lisäksi muita kyselyitä tarpeen mukaan (esim. Audit). Kuraattorien ja psykologien vastaanotolla päihteet ja niihin liittyvät riskit otetaan puheeksi osana opiskelijan elämäntilanteen kartoitusta. Mikäli tarvetta ilmenee, opiskelija ohjataan päihdepalvelujen piiriin.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta,

taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Opettajalla, lukion johtajalla, koulutuspäälliköllä, apulaisrehtorilla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, edellä mainitun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi. Kaikilla oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvilla on velvollisuus puuttua asiaan heti, jos aineiden käyttöä tai hallussapitoa epäillään.

3.2.1 Päihteiden käytön tunnistaminen

Alkoholi vaikuttaa jo pieninä annoksina keskushermoston toimintaan heikentäen kaikkien toimintojen kontrollia. Alkoholin käyttö on suhteellisen helppo tunnistaa jo pelkän hajun perusteella. Muita tunnusmerkkejä ovat mm. sammaltava puhe, katseen harhailu, huokuva liikehdintä. Alkoholin liikakäytöstä kertoo muun muassa aamukrapula eli pahoinvointi, väsymys, lievä vapina ja tärinä.

Huumeiden ja muiden päihdyttävien aineiden käyttö voi ilmetä käyttäytymisen, ulkoisen olemuksen tai ympäristöön liittyvien muutosten perusteella. Huolta herättäviä seikkoja voivat olla mm.:

- luonteenpiirteiden äkkinäiset ja selittämättömät muutokset: iloisesta ja sosiaalisesta ihmisestä voi tulla äkäinen ja aggressiivinen ihminen
- poikkeuksellinen väsymys, uupumus tai jopa sekavuus
- ylienergisyys, levottomuus ja unettomuus
- poissaolot ja koulumenestyksen heikkeneminen
- imelä, makea savuntuoksu vaatteissa ja hiuksissa
- pidempään jatkunut polttelu saattaa ärsyttää limakalvoja ja aiheuttaa silmien punoitusta ja valonarkuutta, jatkuvaa yskää sekä suun ja nielun kuivumista.
- voimakas laihtuminen
- humalainen olemus ilman alkoholin tuoksua
- pupillien koon muutokset: stimulantit ja hallusinogeenit suurentavat pupilleja, opiaatit ja rauhoittavat aineet pienentävät pupilleja

3.2.2 Puheeksiottaminen ja hoitoonohjaus

Jos opetushenkilökunnalla herää huoli opiskelijan alkoholin tai huumaavien aineiden käytöstä, asia on syytä ottaa puheeksi välittömästi hänen kanssaan. Puheeksioton tekee tutoropettaja tai muu opetushenkilökuntaan kuuluva. Avoin, suora ja kunnioittava huolen ilmaiseminen viestittää opiskelijalle välittämistä. Opiskelijalta voi kysyä suoraan hänen päihteiden käytöstään ja kertoa,

minkä takia huoli on herännyt. Jos on tarpeen arvioida opiskelijan työkykyä sillä hetkellä, mukaan pyydetään työpariksi toinen opettaja tai joku opiskeluhuollosta.

Mikäli opiskelijan epäillään olevan päihtyneenä opinnoissaan, poistetaan hänet välittömästi opetuksesta. Opiskelijan henkilöllisyys todetaan ja opettaja arvioi opiskelijan tilanteen yhdessä toisen henkilöstöön kuuluvan, terveydenhoitajan, kuraattorin tai psykologin kanssa. Jos opiskelija on vaaraksi itselleen tai muille, tai on välittömän avun tarpeessa, soitetaan hätänumeroon 112. Tilanteen arvioineet henkilöt päättävät yhdessä, voiko täysi-ikäisen opiskelijan lähettää yksin pois oppilaitoksesta vai tuleeko hänet ohjata opiskeluterveydenhuollon tai kiireellisissä tapauksissa terveyskeskuksen päivystykseen. Alaikäisen opiskelijan tilanteessa otetaan aina yhteyttä huoltajaan ja pyydetään huoltajaa noutamaan lapsensa. Oppilaitos vastaa opiskelukyvyttömän opiskelijan turvallisuudesta, kunnes huoltaja tai tarvittaessa joku viranomainen ottaa hänet vastuulleen. Tilanteesta laaditaan muistio, joka lähetetään koulutuspäällikölle. Koulutuspäällikkö arvioi tilanteen ja käsittelee asiaa tarvittaessa kurinpitomenettelyohjeen mukaisesti. Opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus, tai hänet voidaan erottaa määräaikaisesti.

Akuutin tilanteen ratkeamisen jälkeen asiaa käsitellään opiskelijan ja opiskelijan huoltajien kanssa tai monialalaisessa asiantuntijaryhmässä (OMAR) opiskeluhuollon ja mahdollisten muiden toimijoiden kesken. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskeluterveydenhuollon piiriin opiskelukunnan arvioimiseksi ja mahdollista hoitoonohjausta varten. Kun opiskelija ohjataan hoitoon / kuntoutukseen, täytetään hänen kanssaan Opiskelijan hoitoonohjaussopimus ja tiedonsiirtolupa (liite 3). Ensimmäiselle käyntikerralle pyritään sopimaan kolmikantatapaaminen (opiskelija, palveluntuottaja, koulutuksen järjestäjän tai opiskeluhuollon yhteyshenkilö). Jatko-toimenpiteistä ja tiedonsiirrosta tehdään selkeä suunnitelma, jonka toteuttamiseen asianosaiset sitoutuvat. Mikäli on syytä epäillä huumausaineiden käyttöä, toimitaan huumausainetestauksen toimintaohjeiden (liite 4) mukaisesti. Mikäli opiskelija jää pidemmälle sairauslomalle, huolehditaan opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä. Väliaikaisesta keskeytyksestä päätöksen tekee koulutuspäällikkö.

3.2.3 Toimintaohje epäiltäessä opiskelijan huumausaineiden käyttöä

Laki ammatillisesta koulutuksesta antaa määräykset opiskelijaksi ottamisesta, alalle soveltumattomuudesta sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta, mm. päihteisiin liittyvissä asioissa. Huumausainetestaukseen liittyvät säännökset koskevat kaikkien koulutusalojen opiskelijoita.

Opiskelija ei voi osallistua opetukseen tai työpaikalla tapahtuvaan opiskeluun huumausaineiden vaikutuksen alaisena. Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausai-

netestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää tai hyvää reagointikykyä. Lisäksi edellytyksenä on, että opiskelija vaarantaa huumeiden vaikutuksen alaisena/huumeista riippuvaisena vakavasti omaa tai toisen henkeä tai terveyttä tai liikenteen turvallisuutta tai salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai lisää huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä. Testaaminen on mahdollista myös opiskelijan vapaaehtoisen suostumuksen perusteella, jolloin edellä mainittujen edellytysten ei tarvitse täytyä.

Huumausainetestiä koskeva todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohdussa ajassa. Koulutuksen järjestäjä vastaa todistuksesta aiheutuvista kustannuksista. Opiskelijalla on oikeus kieltäytyä huumausainetestauksista ja myös alaikäisen huoltaja voi kieltää testauksen. Mikäli lain edellytykset huumausainetestauksesta täyttyvät, testeistä kieltäytyminen ja positiivinen testitulokset johtavat kurinpitotoimiin. Tämä on ilmoitettava opiskelijalle ja huoltajalle. SORA-tutkinnoissa terveydentilan todistuksen esittämisestä kieltäytyminen johtaa opiskelusta pidättämiseen. Päätöksen opiskelusta pidättämisestä tekee SORA-toimielin.

Huumausainetesteihin velvoittaminen käynnistyy havaintoihin perustuvan, perustellun epäilyn pohjalta. Perusteltu epäily voi pohjautua oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan tai työpaikalla ohjaajan havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai muilta saatuun palautteeseen, jota voidaan pitää luotettavana.

Havainnon tekijän on ilmoitettava aina tilanteesta koulutuspäällikölle. Tarvittavat tiedot saatuaan, koulutuspäällikkö keskustelelee opiskelijan kanssa ja päättää, veloitetaanko opiskelija huumausainetestiin. Testausveloitteen ohella arvioidaan opiskelijan muuta palvelutarvetta yhdessä kuraattorin tai terveydenhoitajan kanssa. Mikäli lain edellytykset huumausainetestaukselle täyttyvät, koulutuspäällikkö täyttää yhdessä opiskelijan kanssa lomakkeen (liite 5), jonka opiskelija toimittaa terveydenhuoltoon. Alaikäisen opiskelijan huoltajalle ilmoitetaan huumausainetestauksen tarpeesta ja koko prosessin kulusta. Lomakkeen saatuaan terveydenhoitaja kirjoittaa huumausainetestiä koskevan tutkimuslähetteen seulaan, jonne opiskelijan on mentävä samana tai viimeistään seuraavana päivänä. Opiskelijan on toimitettava tutoropettajalleen laboratorion/seulan ottajan antama dokumentti annetusta seulasta välittömästi, kun seula

on otettu. Opiskelijan ja alaikäisen huoltajan on toimitettava huumausainetestitodistus määräaikaan mennessä oppilaitoksen koulutuspäällikölle/sovitulle henkilölle.

Mikäli opiskelija esittää positiivisen testituloksen, annetaan opiskelijalle kirjallinen varoitus. Muita mahdollisia toimenpiteitä ovat määräaikainen erottaminen ja tarkoituksenmukaisen hoidon tarpeen arviointi. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavaan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Lastensuojeluilmoitus tehdään aina, kun on kyse alaikäisen positiivisesta huumausainetestituloksesta. Opiskelijalle järjestetään tilaisuus tulla kuulluksi ja sovitua asioista tehdään muistio, jonka kaikki osapuolet allekirjoittavat. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää koulutuspäällikkö.

Oppilaitoksesta erottaminen määräajaksi on mahdollista, jos teko on vakava tai opiskelija jatkaa kirjallisen varoituksen perusteena ollutta epäasiallista käytöstä. SORA-tutkinnoissa päihderiippuvuus voi johtaa kurinpitotoimien ohella myös opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta päättää apulaisrehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta, palauttamisesta, yli kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta, sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen SORA-toimielin, jossa on mukana koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus.

Akuutin tilanteen ratkeamisen jälkeen asiassa edetään kohdassa 3.2.2 kuvatulla tavalla.

3.2.4 Tiedonsaantioikeus

Henkilötietolaki määrittelee arkaluonteisiksi tiedoiksi terveydentilaa, sairautta, vammaisuutta tai henkilöön kohdistettuja hoitotoimenpiteitä koskevat tiedot. Opiskelijaksi hakijaa tai opiskelijaa koskevia terveydentilaan liittyviä arkaluonteisia tietoja saavat käsitellä vain ne koulutuksen järjestäjän edustajat, jotka valmistelevat, tekevät päätöksen tai antavat lausunnon opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta. Pääsääntöisesti terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa salassapitosäännösten vuoksi antaa asiakkaan terveydentilaan liittyviä tietoja ilman asianomaisen kirjallista lupaa. Kuitenkin terveydenhuollon ammattihenkilöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja opiskeluyhteisön turvallisuuden varmistamiseksi seuraaville henkilöille:

- oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi
- työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä
- poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai mikäli opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus antaa opiskelijan terveydentilatietoja opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle opiskelijan muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus antaa opiskelijan terveydentilatietoja opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten.

TUPAKKATUOTTEET PUHEEKSI OPISKELIJAN KANSSA

Savon ammattiopisto
Suomen Syöpäyhdistys
Pohjois-Savon Syöpäyhdistys
Kuopion kaupungin ehkäisevä päihdetyö

MIKSI OTTAISIN PUHEEKSI?

Jo lyhyt motivoiva keskustelu voi tukea nuorta päätöksessä lopettaa käyttö.

- Motivoivan keskustelun avulla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota lopettaa tupakointi tai nuuskaaminen => nuori itse sanoittaa, miksi ja miten hän voisi yrittää lopettaa käytön
- Motivoivaan keskusteluun ei tarvitse sen syvempää asiantuntemusta tupakkatuotteiden terveyshaitoista!

ESIMERKKEJÄ MOTIVOIVAAN KESKUSTELUUN:

- Oletko miettinyt tai kokeillut tupakoinnin tai nuuskaamisen lopettamista, miten se sujui?
- Minkälaisia hyötyjä käytön lopettaminen voisi tuoda tullessaan?
- Mikä saisi sinut harkitsemaan käytön lopettamista?
- Vinkkaa mistä saa tarvittaessa tukea: tukea käytön lopettamiseen saat netistä tai oppilaitoksen terveydenhoitajaltasi. Fressis.fi Stumppi.fi

PYRI VÄLTTÄMÄÄN KONTROLLOIVAA PUHETYYLIÄ:

- Kysy opiskelijalta itseltään näkemystä asiaan, ole kiinnostunut. Ethän tarjoa omia näkemyksiäsi ainoana vaihtoehtona.
- Arvosta opiskelijan näkemystä, vaikka olisitkin eri mieltä. Ei ole tarvetta väitellä asiasta.
- Anna opiskelijan tunnistaa omat syyt lopettaa käyttö. Älä vain listaa syitä, miksi käyttö tulisi lopettaa.

SIIS MOTIVOI ÄLÄ KONTROLLOI!

- Kuunteleva ja kannustava aikuinen on nuorelle tärkeä
- Jo lyhyellä motivoivalla keskustelulla olet edistänyt nuoren hyvinvointia

Ota siis rohkeasti puheeksi!

Lähteet: letsmoveit.fi, Tupakasta vieroituksen mini-interventio

HUOMAUTUS TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEIDEN KÄYTÖSTÄ OPPILAITOKSEN ALUEELLA

Opiskelijan tiedot:

Nimi:

Luokkatunnus:

Huomautuspvm. ja kellonaika:

Huomautuksen antaja:

Kuvaus huomautustilanteesta:

Paikka ja aika:

Huomauttajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tupakkalaki 11§: Tupakkatuotteiden maahantuonti ja hallussapito on kielletty alle 18-vuotiaalta.

12§ 2 mom.: Tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilasasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla.

Henkilö, joka huomaa opiskelijan rikkovan järjestyssääntöä, ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa, toteaa opiskelijan henkilöllisyyden ja kertoo, että ilmoittaa asiasta tutoropettajalle. Jos opiskelija rikkoo järjestyssääntöä toistuvasti, tutoropettaja ottaa asian puheeksi opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa. Opettajalla ja rehtorilla on oikeus ottaa tuotteet alaikäiseltä haltuun työpäivän ajaksi ja luovuttaa ne työpäivän jälkeen ainoastaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Jos järjestyssääntöjen rikkominen jatkuu, tutoropettaja etenee kurinpitomenettelyn mukaan. Lisätietoja opiskelijan päihdeohjelmasta.

OPISKELIJAN HOITONOHJAUSSOPIMUS JA TIEDONSIIRTOLUPA

1. Opiskelijan tiedot

Nimi: Syntymäaika:
Osoite: Puhelin:
Huoltajan nimi: Huoltajan puhelin:
Perustelut hoitoonohjaukselle:

Paikka, johon opiskelija ohjataan (tai jossa opiskelijalla on jo olemassa oleva hoitosuhde)

Nimi:
Yhteyshenkilö:
Yhteystiedot:
Oppilaitoksen ja opiskeluhuollon yhteyshenkilöt
Yhteyshenkilö oppilaitoksessa:
Opintojen ja kuntoutuksen tukemiseen osallistuvat opiskeluhuollosta:

Suostumus hoitoonohjaukseen ja tiedonsiirtoon

Suostun osallistumaan tässä sovittuun opiskelukunnan arvioimiseen ja/tai kuntoutukseen.
Hoitava taho saa luovuttaa tietoa arviointi-/kuntoutusjaksoni toteutumisesta tässä sovitulle koulutuksen järjestäjän henkilöstölle.
Hoitava taho saa toimittaa oppilaitokselle opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot, esimerkiksi päihdetestauksen tulokset.
Toimitan itse arviointijaksoani/kuntoutustani koskevat tiedot oppilaitoksen yhteyshenkilölle.
Kieltäydyn tästä hoitoonohjauksesta.

Opintojen jatkuminen hoitojakson aikana tai siitä kieltäytyttyessä:

Lastensuojeluilmoitus alaikäisestä opiskelijasta

On tehty Pvm: Ilmoittaja:
Ei ole tehty

Allekirjoitukset

Paikka: Pvm:

Opiskelija

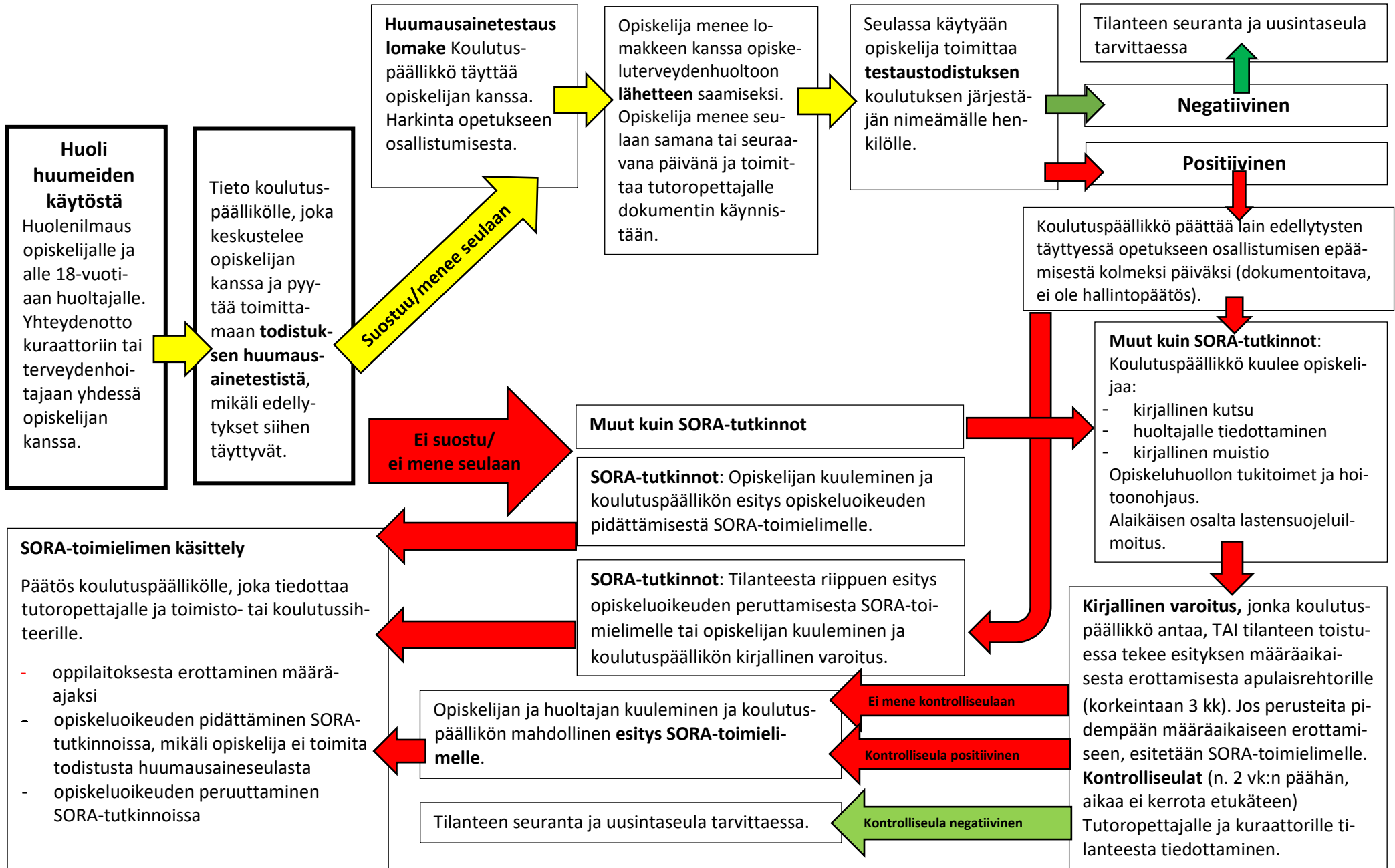
Huoltaja

Koulutuspäällikkö

Tiedoksi Alaikäisen huoltaja (ellei osallistu hoitoonohjaukseen)
Muu, kuka?

Liite hoitoonohjauslomakkeeseen

- kolmikantatapaaminen järjestetään ensimmäisellä käynnillä, jos mahdollista (opiskelija, palveluntuottaja, koulutuksen järjestäjän tai opiskeluhoollon yhteyshenkilö)
- keskustellaan yhdessä opiskelijan suostumuksella seuraavista asioista:
  - o opiskelijan opintojen tilanne
  - o hoidon / työskentelyn tavoitteet
  - o hoidon toteutus käytännössä
    - hoidon sisältö ja arvioitu kesto
    - tapaamiskerrat
    - opiskelukunnosta ja hoitoon sitoutumisesta ilmoittaminen
  - o opintojen jatkuminen hoidon aikana
    - koulutuksen järjestäjä päättää hoitoonohjausta tehtäessä
  - o yhteydenpidosta sopiminen

TIEDONSIIRTOLOMAKE TERVEYDENHUOLLOLLE

- opiskelija veloitettu esittämään huumausainetestiä koskeva todistus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen perustuen lakiin ammatillisesta koulutuksesta (531/2017, 84§) sekä valtioneuvoston asetus huumausainetestien tekemisestä (218/2005, 4§)

1. Opiskelijan tiedot

Nimi: _____ Henkilötunnus: _____

2. Opiskelijalla on kuvallinen henkilöllisyystodistus:

kyllä   ei

* mikäli opiskelijalla ei ole kuvallista henkilöllisyystodistusta, on opiskelijalla oltava testaustilanteessa mukana koulutuksen järjestäjän tai työelämässä tapahtuvan oppimisen edustaja, joka voi luotettavasti todistaa opiskelijan henkilöllisyyden.

3. Perustelu vaatimukselle esittää huumausainetestiä koskeva todistus:

Epäily huumeriippuvuudesta (siirry suoraan lomakkeen kohtaan 7.)

Epäily huumausaineiden vaikutuksen alaisena olemisesta

4. Päihtymysepäily (paikka, kellonaika ja pvm):

5. Päihtymystilan arvioijien (koulutuksen järjestäjän tai työelämässä tapahtuvan oppimisen edustajien) nimet ja puh:

6. Päihtymystilan arviointi

Puhe:	Puhuteltavuus:	Ajan ja paikan taju:
selvää	kyllä	kyllä
epäselvää	heikentynyt	heikentynyt
Kävely:	Reaktiokyky:	Alkoholin haju:
varmaa	normaali	ei
epävarmaa	hidastunut	kyllä
Olemus:		
rauhallinen - hallittu	euforinen - menee lujaa	ahdistunut
unelias	uhitteleva	itkuinen
Fyysiset oireet:		
ei ole	levottomuus	hikoilu
vapina	oksentaminen	

7. Kuvaus toimintakyvyn heikentymisestä/epäilystä huumeriippuvuudesta:

8. Opiskelija ohjattu testaukseen seuraavasta tilanteesta:

9. Huumausainetestaustodistuksen esittämiseen velvoittaneen koulutuksen järjestäjän edustajan yhteystiedot (nimi ja puhelinnumero):

10. Opiskelija on ohjattu terveydenhuoltoon huumausainetestausta varten

Kellonaika ja pvm:

Terveydenhuollon yksikön nimi:

Mahdollisen saattajan nimi:

Alaikäisen huoltajalle on ilmoitettu testauksesta (pvm):

Aika ja paikka:

Koulutuspäällikön allekirjoitus ja nimenselvennys

Tämän asiakirjan alkuperäinen kappale on koulutuksen järjestäjän kappale. Yksi kopio on annettu opiskelijalle ja yksi jää terveydenhuollon yksikköön.